

BEVARA ELLER BERIKA SVERIGE?

En intervjustudie om identitetsstrategier inom identitetsskapande organisationer i Malmö.

Abstract

I dagens polariserade samhällsdebatt utgör frågor om den nationella identiteten en tydlig konfliktlinje. I en tid av osäkerhet, globalisering och transnationalism rekonstrueras och omvärderas behovet och relationen till politiska, kulturella och religiösa identitetstillhörigheter. Denna uppsats undersöker genom semistrukturerade samtalsintervjuer med Sverigedemokraterna, Alternativ för Sverige Skåne, Islamic center, Judiska församlingen, Afghanska kulturföreningen och Turkiska kulturföreningen hur identitetsstrategier tar sig uttryck på organisationsnivå i en regional kontext i Malmö. Vidare diskuteras vilka konsekvenser dessa identitetsstrategier kan resoneras ha på förenligheten mellan gruppernas identiteter. Genom att utmana det teoretiska ramverket rörande identitetsstrategierna essentialism, retreatism och engagement undersöks även dess applicerbarhet på organisationsnivå. Resultaten visar att identitetsskapande organisationer främst bidrar med ett demokratiskt samhällsengagemang, vilket har möjlighet att främja tolerans och integration. Tendenser av essentialism och retreatism återfinns i högre utsträckning bland de organisationer som betonar assimilering framför integration.

Nyckelord: Identitetsstrategier, identitetstillhörigheter, assimilering, integration

Antal ord: 7930

1 Inledning	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Begrepp/definitioner.....	5
1.3 Problemformulering.....	5
1.4 Syfte.....	6
2. Teori	6
2.1 Retreatism:.....	6
2.2 Essentialism:.....	7
2.3 Engagement:.....	7
3 Metod	8
3.1 Val av metod.....	8
3.2 Datainsamlingsverktyg.....	8
3.3 Urval.....	8
3.4 Intervjuguide.....	9
3.5 Genomförande av intervjuer.....	9
3.6 Bearbetning och analys av data.....	10
3.7 Etiska överväganden.....	10
3.8 Metodens svagheter.....	10
4 Intervjumaterial	11
4.1 Identitetsskapande inom föreningarna.....	11
4.2 Syn på förenlighet.....	13
5 Analys	17
5.1 Engagement.....	17
5.2 Essentialism.....	18
5.3 Retreatism.....	19
5.4 Identitetsstrategiers påverkan på förenlighet.....	19
6 Slutsats	21
1) Demokratiska ideal genomsyrar identitetsskapande.....	21
2) Assimilering och Integration - ett uttryck för essentialism och engagement.....	21
3) Teorins applicerbarhet - organisationsnivå.....	21
Referenslista	23

1 Inledning

I dagens samhällsdebatt har polariserade grupptillhörigheter blivit en allt mer stigmatiserad fråga, särskilt kopplat till religion och nation (Eliassi, 2013, s.11-12). Samtidigt står frågor om segregation, återvandring och integration högt upp på den politiska agendan. I en tid av osäkerhet reproduceras bilden av ett Sverige under hot och vi argumenterar i denna uppsats att det kan få konsekvenser för hur olika identitetstillhörigheter samexisterar. Genom samtalsintervjuer med nationalkonservativa partier, diasporaföreningar och religiösa samfund undersöks hur identitet skapas, upprätthålls och praktiseras i Malmö idag.

Inom ämnesområdet identitetsstrategier tenderar forskningen att djupdyka inom en specifik identitet för att förstå vilka föreställningar och strategier som utmärker gruppen (se exempelvis Eliassi, 2010 & 2013 samt Lewis, 2001). Med denna uppsats vill vi bryta denna trend och lyfta ett mer övergripande perspektiv om hur fundamentalt olika identitetstillhörigheter förhåller sig till varandra och huruvida de kan förenas. För att göra detta testar och utmanar vi ett befintligt teoretiskt ramverk kring identitetsstrategierna essentialism, retreatism och engagement, framtaget av Catarina Kinnvall och Paul Nesbitt-Larking. Vi utvecklar identitetsstrategierna genom att utmana teorins applicerbarhet från individnivå till organisationsnivå.

1.1 Bakgrund

I denna del kommer vi redogöra för kontexten inom vilken identitetsstrategier diskuteras. Därefter kommer vi att definiera uppsatsens centrala begrepp.

Ämnet till denna uppsats är djupt rotad i globaliseringen och dess omvälvande av nationalstaten. Nationell identitet är grundad i en föreställning om att det finns ett nära band mellan territorium och ett enhetligt folk (Fossum et.al., 2018, s.3-6). Nationalismen betonar de unika och enande särdrag som genomsyrar ett lands offentliga sfär (Fossum m.fl., s.6). Men, denna hegemoni anses i och med en stark globalisering, transnationalism och ökande interdependens erodera och har förlorat åtminstone delar av sitt forna inflytande (Fossum, år, s. 6-7). Ett större utbyte både ekonomiskt och kulturellt gör det allt svårare att urskilja vad som är säregnet för en specifik nationell identitet (Kinnvall & Nesbitt-Larking, 2011, s.75).

Dagens samhälle kan beskrivas som allt mer diversifierat och mångkulturellt (Fossum et al., 2018, s.1-2). Detta manifesteras genom växande diasporagrupper med hybrida eller multipla nationella och kulturella tillhörigheter (Kastoryano, 2018, s.81-82). Dessa bidrar även till ett transnationellt nätverk som globalt "utmanar" territoriellt bundna identiteter (Kastoryano, 2018, s.63-68). Diasporans komplexitet skapar även en svår balansgång för värdsamhällen

kring hur man både tillgodoser minoritetsrättigheter och samtidigt behåller en känsla av samhörighet och gemenskap i samhället (Fossum et.al., 2018, s.1-2).

En populistisk och nationalistisk diskurs centrerad runt naitivism och invandringsfientlighet har vuxit fram i väst-Europa och har på senare år allt mer dominerat den politiska retoriken (Fossum et.al., 2018, s.15). Diskursen utmärker sig genom ett uttalat missnöje med mångkultur, invandring och nyligen etablerade religiösa och kulturella grupperingar, inte minst muslimer (Fossum et.al, 2018, s.14-15)(Bangstad, 2018, s.286-287). I en skandinavisk kontext har en nationalistisk diskurs också allt mer kommit att kretsa kring det upplevda hotet mot liberala värden som yttrandefrihet samt kvinnors och homosexuellas rättigheter (Bangstad, 2018, s.288-289).

Ett narrativ om ett hot mot den svenska identiteten återfinns även i den starkare betoningen på gränsövervakning, terrorism, organiserad brottslighet och invandring (Kinnvall & Nesbitt-Larking, 2011, s.9). I den svenska kontexten återfinns en rad förslag ur Tidöavtalet som ger uttryck för dessa upplevda hotbilder mot Sverige. Konkreta exempel är förslag på att i) kunna utvisa utländska medborgare på grund av bristande vandel (Tidöavtalet, s.37-38) ii) öka bevakning och utlänningskontroller i gränsområden (Tidöavtalet, s.31) samt iii) skärpa kraven för att erhålla ett svenskt medborgarskap.

Samtidigt finns det utbredda upplevelser bland diasporan i Sverige kring hur fördomar och stereotypisering leder till ett uteblivet erkännande av den svenska identiteten (Barzoo, 2010, s.134-136). Istället vittnar många om en institutionaliserad diskriminering inom myndigheter, på arbets- och bostadsmarknaden samt i skolan och i svensk media (Barzoo, 2010, s.138-139). Framväxten av så kallade parallellsamhällen har blivit en symbol för undermålig integration och bristande samhörighet (Kinnvall & Nesbitt-Larking, 2011, s.82, s.116).

Identitetskriser i samband med migration tenderar att uppstå när det finns en diskrepans mellan den dominerande kulturen i det nya samhället och den ursprungligen internaliserade kulturen (Ahmadi Lewin, 2001, s.123-125). Då samhället förändras snabbt kan en liknande diskrepans mellan omgivning och internaliserad identitet uppstå även för en majoritetsbefolkning (Kinnvall & Nesbitt-Larking, 2011, s.60-62). Detta tillstånd av identitetskonflikt kan leda till en känsla av förlorad inre integritet och behovet av att rekonstruera sin identitet för att hantera en ny omgivning (Ahmadi Lewin, 2001, s.126). Det är i denna rekonstruktion av den politiska och nationella identiteten som Kinnvall och Nesbitt-Larking menar att olika identitetsstrategier kan tillämpas för att skapa stabilitet, en känsla av tillhörighet och trygghet (2011, s.24)

1.2 Begrepp/definitioner

Identitetsstrategier: Kindvall & Ness Britt-Larking beskriver identitetsstrategier som en samling av praktiker kopplade till personlig och social kategorisering. Strategierna är föränderliga och påverkar hur människor definierar sig själva och sin sociala grupp (2011,s.21). En vidare konkretisering av begreppet identitetsstrategier sker under teoriavsnittet.

Diaspora: En diaspora kan definieras som en samling individer som, utanför sitt hemland, etablerar egna gemenskaper för att upprätthålla en känsla av 'hemkänsla' och gemenskap. Ofta präglas gruppen av en stark emotionell anknytning till ett föreställt eller mytologiserat hemland (Kinnvall & Nesbitt-Larking, 2011,s.26).

Assimilation: hänvisar till hur grupper efterliknas och anpassas till en dominerande social grupp (NE, 2024).

Integration: en process som leder till att skilda enheter förenas och resultatet av en sådan process (NE, 2024).

Identitetsskapande organisationer: Vi använder oss av begreppet enligt definitionen; organisationer som genom nationell, historisk och/eller religiös anknytning reproducerar identitet. Detta kan ta uttryck i form av symboler, traditioner, språk och kulturella yttringar.

Identitetstillhörighet: Vi använder oss av begreppet enligt definitionen; att tillhöra, definiera sig själv som och bli definierad som, en del av en specifik identitet. Detta kan, till exempel, illustreras som en nationstillhörighet, en religiös eller politisk identitet. En identitetstillhörighet kan variera i styrka beroende på hur den praktiseras och betraktas.

1.3 Problemformulering

Med vår bakgrund i åtanke menar vi att det finns ett utbrett ifrågasättande av huruvida olika identiteter kan samexistera och/eller förenas i en samhällsgemenskap. Denna fråga blir enligt oss tydligare när man ser på gruppidentiteter och hur dessa praktiseras inom identitetsskapande organisationer.

Vi vill framhålla risken för att grupper i manifestation av den egna identiteten blir stärkta i interna övertygelser gällande hotbilder, olikheter och identitetens exklusivitet. Parallellt med dessa risker finns möjligheter för gruppbaserat identitetsskapande att bidra till ett aktivt deltagande i samhället och ett förebyggande av segregation. Hur man manifesterar, uttrycker och utvecklar en identitet kan fångas genom begreppet identitetsstrategier.

För att bidra till att bringa klarhet i frågan om farhågor och möjligheter relaterat till gruppbaserat identitetsskapande har vi formulerat följande frågeställning:

Hur använder sig identitetsskapande organisationer i Malmö av identitetsstrategier och vad får detta för konsekvenser för deras syn på förenlighet med andra identiteter?

1.4 Syfte

Syftet med denna undersökning är att genom att svara på frågeställningen bidra till ökad förståelse kring identitetsstrategier och dess påverkan, samt pröva och utveckla det teoretiska ramverket runt begreppet.

2. Teori

Vi kommer i denna del presentera och redogöra för vår teori. Denna uppsats tar teoretiskt avstamp i boken "The Political Psychology of Globalization: Muslims in the West" skriven av Paul Nesbitt-Larking och Catarina Kinnvall (2011). Boken skapar genom intervjumaterial och tidigare forskning från 6 olika länder (Kanada, Danmark, Sverige, Frankrike, Nederländerna och Storbritannien) ett kategoriserande ramverk för identitetsskapande i en globaliserad värld. Detta ramverk utgörs av typerna Essentialism, Retreatism och Engagement. Dessa identitetsstrategier beskrivs i boken som ett individuellt psykologiskt försvar gentemot globaliseringens skälvanande effekter på nationen, kulturen och identiteten (2011, s.6-10). Teorin är primärt skapad utefter samtal med muslimska minoriteter, men framhålls även kunna förklara politiskt och kulturellt identitetsskapande inom grupper av majoritetsbefolkningen (2011, s.12).

2.1 Retreatism:

Retreatism kan beskrivas som en strategi orienterad mot flykt från offentligheten till isolation i hemmets och traditionens trygghet. Att undvika att synas och höras, avstå från att delta i sociala sammanträden och föreningar samt att i generella ordalag "sköta sina egna affärer" kan ses som uttryck för denna strategi (s.42-43). Dessa tendenser kan sägas vara mer typiska för första generationens invandrare och har en tydlig könad dimension då kvinnor i högre grad kan sägas anamma retreatism (s.42-43). Religiositet och traditionalism är framträdande element som samtidigt skiljs åt från mer essentialistisk fundamentalism (s.42). Detta beskrivs som att traditionalism i denna kontext inte nödvändigtvis innebär en fientlighet gentemot andra seder eller, för den delen, mot demokratiska och pluralistiska värden. Snarare handlar retreatism om att undgå assimilering och anpassning i majoritetssamhället. Karaktäriserande för retreatism är även "homesteading" praktiker (s.116) vilka beskrivs som ett skapande av platser som symboliserar trygghet och "hemma" för att hantera alienation och osäkerhet i sin omgivning (s.58). Det kan handla om att man återgår eller återskapar traditioner, kultur och symboler från ett föreställt eller reellt "hemland".

Kinnvall och Nesbitt-Larking identifierar en rad faktorer vilka kan ses som främjande för denna osynliggörande position.

2.2 Essentialism:

Den andra identitetsstrategin som konstrueras av Kinnvall och Nesbitt-Larking är Essentialism. I relation till Retreatism framhålls Essentialism som en strategi som tar allt mer plats på den politiska arenan (källa). Den utmärker sig på sitt sätt att konstruera skarpa linjer runt den egna och den andres identitet genom att separera, koncentrera och radikaliserar fram en exklusiv syn på identitetstillhörighet (s.123). Strategin är förknippad med fundamentalism, ortodox religiositet och nationalism (s.189). Fundamentalismen influerar en syn på identitet vilken minimerar individens tolkningsutrymme samt osynliggör den historiska och kontextuella komplexiteten förknippad med religiösa praktiker, nationalism och kulturella uttryck (s.64-65). Traditionalism är också ett viktigt inslag och tenderar att strategiskt adopteras för att skapa nostalgi och melankoli runt ett förlorat förflutet vilket ställs i relation till samtiden och samhället (s.123, s.189). Ytterligare ett kännetecken för essentialismen är den symboliska position som kvinnor tilldelas. Traditionella könsroller kan här ses konstituera "essensen" i identiteten och ett fokus på upprätthållandet av kontrollen över kvinnors kroppar, klädsel och beteenden kännetecknar därmed den essentialistiska identitetsstrategin (s.158).

Essentialism anammar, menar författarna, en förenklad och enhetlig syn på identitet, ursprung och historia som är tilltalande för grupper som befinner sig i en exkluderad och pressad position i samhället (s.64-65). Essentialismen framställs som sprungen ur en existentiell ångest genererad av rotlöshet, rädsla och alienation (förknippad med modernisering, marginalisering, sekularisering och globalisering) (s.123). Vidare resonerar författarna om det behov av konfrontation och försvar som uppstår ur denna pressade position (s.124). Strukturellt oliktänkande, ifrågasättande och pluralitet kan inte tolereras utan ses som ett hot mot själva gruppens existens (s.57, s.152).

2.3 Engagement:

Den tredje och sista strategin som presenteras är "Engagement". Strategins kärna utgörs av uttryck för ett konstruktivt samhällsengagemang, deltagande i en offentlig dialog, öppenhet, kompromissvilja och samarbete (s.12, s.160). Just begreppet dialog är centralt för att beskriva individens eller gruppens förmåga att utveckla en röst, konstruera ett narrativ och skapa sig en politisk existens (s.160). Att "göra sin röst hörd" är ett fenomen som här metaforiskt möjliggörs både av rösten, det offentliga utrymmet för denna, samt lyhörddheten och inlyssnandet från andra grupper i samhället. Delvis är tilltro till betydelsefull påverkan och politisk förändring här avgörande för att överhuvudtaget väcka intresse för den egna medborgerliga rösten (s.160). En annan pusselbit menar Kinnvall och Nesbitt-Larking är validering och erkännande från offentligheten och av majoritetssamhället (s.160). Essensen i detta är att det krävs samarbete både från minoriteter och majoriteter i samhället för att åstadkomma ett meningsfullt utbyte i ett genuint multikulturellt samhälle (s.178). Engagement beskrivs nå bortom tolerans och ett ytligt tillåtande av andra matkulturer och högtidsfiranden till en gemensamt konstruktion av narrativ och identiteter i samhällen (s.189-90).

Engagement som identitetsstrategi kan ta sig en rad typiska uttryck. Det kan till exempel innebära att man anammar hybrida och komplexa identiteter med diversifierade inslag av kultur och tradition. För vissa minskar den nationella identiteten i betydelse efter en tid från att ha skapat både inre och yttre konflikter (s.176-177). Detta behöver inte nödvändigtvis innebära att gemenskap och samhörighet går förlorat i en relativistisk individualism. Författarna framhåller vikten av gemensamma grundvärderingar kopplade till mänskliga rättigheter, det moderna samhällets frihet, jämlikhet, respekt och solidaritet för att engagement överhuvudtaget ska kunna uppstå och verka (s.77).

3 Metod

I följande del redogörs för studiens tillvägagångssätt och genomförande. Bland annat beskrivs val av metod, urval, genomförande och bearbetning av data. Utöver detta behandlas också etiska överväganden och vidare förs en diskussion gällande beaktandet av validitet, reliabilitet och generaliserbarhet.

3.1 Val av metod

Denna studie har valt att utgå från en kvalitativ forskningsansats med teoriprovande och teoriutvecklande karaktär. Denna kvalitativa metod är särskilt lämplig eftersom den är orienterad mot meningsskapande processer med syfte att synliggöra hur olika fenomen gestaltar sig (Esaiasson, 2017, s. 211, 261). Genom teoriprovande metod avser vi att testa det befintliga ramverket kring essentialism, retreatism och engagement på identitetsskapande grupper för att på så vis kunna dra slutsatser kring dess giltighet och relevans. Genom att applicera ramverket på organisationsnivå ämnar uppsatsen också vara teoriutvecklande.

3.2 Datainsamlingsverktyg

Verktyget som användes för att belysa studiens givna fenomen var semistrukturerade samtalsintervjuer. Esaiasson (2017, s.261) beskriver det som att samtalsintervjuer fungerar som allra bäst när forskaren ämnar säga något om den mening människor tillskriver olika fenomen (2017, s.274). Något som i denna studie kommit att användas i förhållande till fenomen kopplade till identitetsstrategier. Med bakgrund av detta har intervjun tagit avstamp i breda tematiska frågor där intervjuobjekten fått möjlighet att på egen hand utveckla vad de upplevt som viktiga element. Genom att tillämpa en semistrukturerad utformning har intervjun kunnat frångå den förutbestämda ordningen samtidigt som uppföljningsfrågor har använts för att säkerställa innehållsrika svar (Esaiasson, 2017, s.274).

3.3 Urval

I samband med val av studieobjekt tillämpades ett medvetet urval. Relevansen utgick från krav på gruppens tydliga fokus på identitetsskapande praktiker. Detta resulterade i ett urval av grupper med politisk och religiös anknytning samt diasporagrupper. Politiska grupper som Sverigedemokraterna och Alternativ för Sverige valdes på grund av deras starka betoning av

svenskt kulturarv och svensk identitet i deras politiska innehåll men också symboliskt i deras marknadsföring. Religiösa samfund är en annan typ av identitetsskapande organisation som genom religiös utövning och religiöst förankrad kultur bidrar till en tydlig identitetstillhörighet. En sista typ av identitetsskapande organisation är de som i första hand riktar sig mot nationella minoriteter - i vårt fall den turkiska och afghanska diasporan i Sverige. Här manifesteras identitetstillhörighet genom konsumtion av moderlandets kultur, traditioner, språk etc. Samtliga av de studieobjekt som kom att väljas var: Sverigedemokraterna i Malmö, Alternativ för Sverige Skåne, Turkiska Kulturföreningen, Afghanska kulturföreningen, Judiska församlingen och Islamic Center Malmö. Respektive grupp kom efter tillhandahållande av övergripande information kring studiens karaktär själva att utse en lämplig representant.

3.4 Intervjuguide

I detta fall utgick intervjuguiden (ibid) från tre temaområden samtliga kopplade till frågor om identitet: i) uppfattning och praktik, ii) upplevda hot och förändring, iii) integration och förenlighet. Varje tema var ämnat att knyta an till studiens problemformulering. Tema i) är grundläggande för att samla in material om hur identitetsstrategier kan observeras i grupperna, likväl hur dessa förhåller sig till sin egna identitet. Tema ii) är tänkt att ytterligare återspegla huruvida användningen av dessa strategier påverkas av en yttre hotbild. Slutligen ämnar tema iii) säga något om hur synen på den egna identiteten står i förhållande till andra identitetstillhörigheter. Utöver dessa kom intervjuerna att anpassas utifrån karaktären på dess identitetsskapande verksamhet, likväl status som majoritets- eller minoritetsbefolkning.

3.5 Genomförande av intervjuer

Vid initial kontakt med respektive grupp mottog dessa en övergripande beskrivning av uppsatsens tema, tidsfrist för intervju, att deltagande var frivilligt och vad deras medverkan skulle innebära för studien. På grund av logistiska skäl kom 5 av 7 intervjuer att ske digitalt och 2 intervjuer på plats. Av de intervjuer som kom att ske på plats ingick Alternativ för Sverige och Islamic Center. Vid intervjutillfället gav vi en kortare presentation av uppsatsens tema och varför vi ansett den tillfrågade gruppen som lämplig respondent. I samband med detta betonades vetenskaplig etik och hur insamlat material enbart skulle användas i egenskap av uppsatsens syfte. Vi lyfte möjligheten till att vara anonym och samtycke till inspelning säkerställdes. 6 av 7 respondenter gav sitt medgivande till inspelning, varav Islamic Center Malmö valde att avstå inspelning.

3.6 Bearbetning och analys av data

I bearbetningen och analysen av vårt insamlade material togs en induktiv ansats (Esaiasson, s.258). Efter en sammanställning av vårt transkriberade och antecknade material valde vi att plocka fram essensen och de mest framstående teman i intervjuerna. Därefter kunde vi peka på gemensamma och utmärkande mönster. Ett riktmärke i denna kategorisering blev intervjuguidens tre teman. Efter denna kategorisering sorterades materialet utefter vårt teoretiska analysverktyg; essentialism, retreatism och engagement. Vidare gjorde detta det enklare för oss att finna uttryck för givna identitetsstrategier, samt hybriditeter eller fullkomliga avvikelser från dessa.

3.7 Etiska överväganden

För att säkerställa vetenskaplig etik har studien utgått från Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska principer; *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *nyttjandekravet* och *konfidentialitetskravet* (Vetenskapsrådet, 2023).

Informationskravet säkerställdes genom att upplysa respondenterna om frivilligt deltagande, deras roll i intervjun och dess villkoren. Genom att inhämta samtycke vid intervjutillfället säkerställdes också *samtyckeskravet*.

För att verka i linje *konfidentialitetskravet* har studien undvikit att beskriva respondenternas eventuella ställning eller position inom den grupp som respondenten representerat och samtidigt anonymiserat samtliga av deltagarna.

Sist har studien utgått från *nyttjandekravet* genom att säkerställa för respondenten att allt insamlat material enbart kommer användas efter studiens ändamål och raderas därefter.

3.8 Metodens svagheter

En uppenbar metodologisk svårighet ryms i det faktum att studien avser finna mönster på organisationsnivå samtidigt som det insamlade intervjumaterialet grundas i individuella intervjuer. Med detta finns risk för att den individuella respondentens egna tolkning framstår som organisatoriska ställningstaganden. Dessutom är några av frågorna av abstrakt karaktär, exempelvis synen på svenskhet. Samtidigt utgår vi från ett antagande om att individen tenderar påverkas av gruppens normer och gemensamma föreställningar. Vi har under intervjuens gång även betonat att studien i första hand intresserar sig för organisationen framför individen.

Med hänvisning till studiens avsikt att uttolka identitetsstrategin retreatism ser vi en strukturell risk kring att inte nå ut till de grupper i samhället som intar en sådan position. Det eftersom renodlad retreatism i regel innebär att man avstår från offentlig verksamhet.

På grund av att bearbetningen av det insamlade materialet inte präglats av en uppenbar systematik finner vi brister i metodens replikerbarhet. Däremot finner vi med hänvisning till studiens kvalitativa metod, och syfte att synliggöra komplexa företeelser, det omöjligt att genomföra en fullständigt systematiserad bearbetning utan att riskera förlora viktiga essenser. Subjektiva avvägningar i material blir i detta ett ofrånkomligt element.

Vidare finns det uppenbara begränsningar i studiens generaliserbarhet främst i förhållande till antalet intervjuobjekt. Däremot ämnar inte studien att göra anspråk på generaliserade slutsatser utan enbart i förhållande till de studieobjekt som valts.

4 Intervjumaterial

I detta kapitel presenterar vi vårt material framtaget ur samtalsintervjuer med brett urval av organisationer som bedriver identitetsskapande verksamhet på olika sätt.

4.1 Identitetsskapande inom föreningarna

Judiska församlingen verkar för att tillgodose judars behov av religiösa tjänster såsom gudstjänster och praktisk hjälp med religiösa åtaganden, exempelvis tillgång till kosher, religiös utbildning, ceremonier etc. Församlingen ämnar också företräda judiska intressen genom att synliggöra judisk identitet i staden och motverka antisemitism genom samverkan med myndigheter och externa parter. Föreningen välkomnar alla judar och har inte en specifik inriktning. Den judiska identiteten beskrivs i första hand som individuell och mångfacetterad. De gemensamma skärningspunkterna för svenska judar i Malmö beskrivs som en delad historia av att vara annorlunda och en enad ambition om att bevara och stärka judisk tradition, judisk kultur och känslan av samhörighet. Respondenten beskriver även en sekulär och kulturorienterad praktik av judisk kultur som är utbredd i Malmö.

Islamic center är en muslimsk församling i Malmö. Föreningen beskriver tre framträdande mål med sin verksamhet: 1) tillgodose muslimers behov av religiösa tjänster 2) förbereda muslimer för att leva i ett sekulärt och diversifierat land och trygga ett respektfullt mottagande av muslimer i samhället samt 3) Sprida kunskap om Islam och rentvå den felaktiga bild av religionen som föreningen uppfattar som utbredd i det svenska samhället. Denna tredje ambition motiverar föreningens öppna seminarier, anordnande av studiebesök och föreläsningar. Islamic center beskriver sin muslimska identitet som kretsande kring profetens och koranens lära anpassad till ett modernt demokratiskt samhälle och fränsäger sig en fundamentalistisk och bokstavstrogen religiositet:

“Riktningar och rättsskolor är viktigt i andra hand, inte i första hand. Vi har diskussioner om olik tänkande inom islam, om olika uppfattningar om tron och om praktiken. Man debatterar moral och etik och jämför bakåt i tiden då det började. [...] Vi utgår från människans behov idag i den moderna tiden utan att komma i konflikt med islam.”

Församlingen samlar medlemmar från omkring 130 olika nationaliteter och beskriver sin verksamhet som ett mångdimensionellt arbete med kultur, historia, mänsklighet och demokrati utöver det religiösa.

Sverigedemokraterna Malmö är i nuläget ett oppositionsparti som sitter på 15 mandat i kommunfullmäktige. Deras verksamhet i Malmö beskrivs fokuserad på att ena Malmö från segregationen. Sverigedemokraternas syn på den svenska identiteten beskrivs *inte* handla om etnicitet utan om värderingar och historisk anknytning, något som framgår i respondentens svar på hur man bär sig åt för att bli svensk:

“Vill man bli svensk så anammar man det vi menar är de vanliga svenska värderingarna [...] Och exempel på det, ja men, lära sig språket, lära sig om historien, traditioner, sådant som byggt Sverige sedan 1500-talet”

De vanliga svenska värderingarna som Sverigedemokraterna talar om likställs med Sveriges grundlagar och, mer konkret, synen på kvinnor och jämställdhet samt en djupgående tolerans och respektfullhet. Dessa utgör tillsammans med historien och kulturarvet *statiska* fundament i svenskheten. Vidare talar Sverigedemokraterna om "typiska svenska beteenden" som att undvika konflikt, "inte ta sista kakan", vara försynt och försiktig, stå i kö och vara artig. Ytterligare ett element som bidrar till förståelsen av Sverigedemokraternas identitetsuttryck är synen på det svenska medborgarskapet. Partiet har en uttalad ambition om att göra medborgarskapet mer åtråvärt och unikt genom att höja de praktiska och språkliga kraven samt introducera kunskapstest om landets historia, kultur, grundläggande värderingar och hur Sverige fungerar.

Turkiska kulturföreningen (TKF) i Malmö är en kultur- och utbildningsfrämjande kvinnoförening. Föreningen är mindre aktiv idag men tidigare har verksamheten bestått av teaterpjäser på turkiska, bokklubbar med turkisk litteratur, utflykter till Malmös museum, språkcaféer och sociala aktiviteter. På detta sätt har föreningen en uttalad ambition om att aktivera isolerade kvinnor och bidra till integration och kulturellt utbyte. Ytterligare ett mål med verksamheten är att säkerställa att svensk-turkiska barn har möjlighet att lära känna deras turkiska kulturarv och språk. Den turkiska identiteten inom föreningen beskrivs framförallt kretsa kring språket och föreningen välkomnar således även turkisktalande kurder. Föreningen fransäger sig all religiös och politisk anknytning.

Alternativ för Sverige (AFS) är ett parti bildat 2018. De har en mindre verksamhet i Skåne och sitter på 3 mandat i kyrkomötet. I riksdagsvalet 2022 fick partiet ungefär 16 000 röster och det har fått stor uppmärksamhet av media som ett högerextremt och etnonationalistiskt parti (EXPO, 2024). Respondenten beskriver synen på svenskhet som förankrad i den kristna moralen vilken influerat svensk lagstiftning, kultur och svenska värderingar. Svenskhet beskrivs i relativt abstrakta termer som hur "vi" lever och vad vi anser om våra medmänniskor. Detta med en betoning på arvet. Generellt beskrivs svenskheten i kontrast till andra nationella kulturer och religioner:

“Ja, hur lever en svensk? Jag bor granne med en irakier och han kom hit 2015. Han har ju lite annorlunda sätt att leva kanske. Han har en annan religion också. [...] Man får acceptera att vi har en kultur här. De får leva efter våra lagar. Det ska inte vara sharia och hederskultur som ska gälla. [...] Men de här fanatiska, både judar och muslimer, är ju ganska fanatiska till sitt sätt att se på sina motståndare. Men vi i Sverige brukar ju skryta med att vi har varit ett fritt folk.”

Vidare gör AFS en skillnad mellan etnisk svenskhet och kulturell svenskhet. Den etniska svenskheten går inte att tillgodogöra sig oavsett anknytning till landet. Den kulturella svenskheten erkänns däremot som föränderlig då normer och värderingar vuxit fram över tid.

Afghanska kulturföreningen (AFK) i Malmö startade på 80-talet och är den första afghanska föreningen i Sverige. Föreningen har nu både första och andra generationens svensk-afghanska medlemmar. Idag är föreningen inte lika aktiv som tidigare men har mynnat ut i andra föreningar, bland annat ett fotbollslag, och en lokal i Krokbäcken. Den ursprungliga föreningens idag seniora medlemmar träffas regelbundet och föreningen fungerar idag som en intergenerationell mötesplats. Föreningen beskrevs arbeta relativt lågmält, slutet och utan extern finansiering, exempelvis genom att bjuda in till interna valmöten med lokalpolitiker. Den gemensamma afghanska identiteten i föreningen beskrivs präglad av den progressiva och högutbildade gruppen afghaner som startade föreningen för att skapa ett sammanhang i sitt nya land. I övrigt så har den afghanska identiteten inom föreningen beskrivits som tämligen assimilerad och många av andra generationens diaspora har etablerat nya identitetsöverskridande familjeband. Samtidigt är det många i föreningen som identifierar sig som afghaner och är stolta över sitt afghanska arv. Alltså kan sägas att AFK har en relativt hybrid syn på afghansk och svensk identitet.

4.2 Syn på förenlighet

Judiska församlingen i Malmö beskriver en hybrid svensk-judisk identitet utan några framträdande inre konflikter. Detta menar man bottnar i en historisk närvaro av judar både i Sverige och i Europa. Respondenten menar att denna närvaro skapat ett så kallat “naturligt utanförskap”, en minoritetsposition där man samtidigt betraktas som en del av det svenska samhället. Detta har också gett upphov till en “hybriditet” som beskrivs i exemplet runt julfirande:

“Dem kanske gör det (firar jul) för att de är gifta eller bor ihop med en icke-judisk partner. Då blir det lätt så att man kanske går hem till partners föräldrar på julafton eller på juldagen”

Att vara en välintegrerad grupp i samhället menar respondenten utgör ett signum för den judiska befolkningen, som under lång tid fått lära sig att verka som minoritet i ett land. Respondenten pekar på hur den judiska befolkningen ständigt tvingats förhålla sig till en “kamp mellan assimilering och partikularitet” och därav lyckats utveckla en strategi för hur man bibehåller det judiska och samtidigt blir en del av samhället. Respondenten beskriver vidare att den judiska församlingen anammat en lågmäld profil:

“Däremot har vi kanske hållit en låg profil när det gäller att interagera med vissa frågor. Vi har alltid haft kontakt med myndigheter därför att vi ska ha det men inte mer än det. Inte någon spontan kontakt med Malmö stad för att vi vill diskutera frågor, måste vi ha kontakt så har vi det, men ‘don't rock the boat’ lite, gör inte för mycket väsen av er”.

Samtidigt är den judisk-svenska identiteten sprungen ur en komplex historia. Den antisemitism som än idag gör sig påmind har genererat ett starkt säkerhetstänk som präglar judisk verksamhet i Malmö. Att leva med denna hotbild beskrivs av respondenten förstärka en judisk sammanslutning då man söker sig till sammanhang där andra judar kan relatera till otryggheten.

Islamic Center talar genomgående om möjligheterna att förena svensk och muslimsk identitet. Det framhålls hur Koranen betonar vikten av att vara tillåtande, fredlig och att handla med välvilja, i synnerhet när det kommer till att blanda folkgrupper och i synen på att vara olika. Detta menar respondenten passar väl in i ett demokratiskt Sverige med en tonvikt på mänskliga rättigheter, frihet och välfärd. Värderingsmässigt ser respondenten inga egentliga motsättningar kring att identifiera sig som svensk-muslim. Respondenten erkänner vissa skillnader i specifika karaktärsdrag men anser inte detta vara ett hinder för förenlighet:

“Det finns en skillnad för att vi är lite mer såhär hetsiga, varmare blod, svenskarna är mer ostressade, för en dialog, hetsar inte upp sig, bättre tolerans [...] men den skillnaden finns mellan danskar och svenska också!”

Samtidigt betonar respondenten att integration aldrig är fullkomligt smärtfri. Även om man jobbar, lär sig språket, studerar och hittar vänner tar integrationen tid. Speciellt för dem som tvingats till ofrivillig flykt. Respondenten menar att det inte är konstruktivt att använda tvång - det måste få ta tid och vara okej att behålla sin egen identitet, få fira sina högtider och praktisera sin egen religion. Målet bör vara att motverka parallellsamhällen och segregation genom en fungerande invandringspolitik. Respondenten beskriver det som ofrånkomligt att migration påverkar samhället över tid, något som under rätt förutsättningar gör att assimilering inte behövs då “samhället och folket växer ihop”. Mångkultur anses vara något som berikar det svenska samhället.

Sverigedemokraterna i Malmö håller med Islamic Center i att olika kulturer går att förena. Samtidigt ställer de sig kritiska kring i vilken utsträckning kulturella influenser får ta plats i det svenska samhället. Sverigedemokraterna beskriver det som att många väljare, främst innan valet 2022, var rädda för hur radikala influenser som hederskultur blivit allt vanligare i Sverige. Dessa typer av värderingsskillnader framhåller Sverigedemokraterna som en återkommande problematik. Således läggs också stor tonvikt vid en gemensam värdegrund som en basal förutsättning till integration:

“Kommer man från en kultur där man har väldigt starkt skilda värderingar och vill behålla kvinnofientliga eller homofobiska värderingar, där det verkligen skiljer sig åt. Då kan det bli väldigt väldigt svårt att integreras i det svenska samhället”

Vidare beskriver Sverigedemokraterna hur de ämnar att säkra upp dessa svenska värderingar genom skärpta åtgärder som exempelvis slöjförbud. Sådana åtgärder beskriver respondenten som "nödvändigt ont" med hänvisning till att tvång aldrig utgör något eftersträvansvärt. Däremot menar man att skärpta åtgärder skapar incitament till vad de anser utgöra en nödvändig anpassning. Allra helst framhåller SD vikten av att människor själva ska *vilja* anpassa sig, *vilja* bli en del av Sverige och komma hit av rätt anledningar:

"Vill du komma hit, bidra, bli svensk medborgare hela den ramsan, ja då är du välkommen också. Vill du komma hit för att vi har ett bra system som ger bra sociala skyddsnät, ja då kanske du inte passar här [...] vill du till Sverige och vill bygga ditt liv och bli en del av Sverige.... ja men välkommen då"

Turkiska kulturföreningen att det både finns fall av lyckad och mindre framgångsrik integration i det svenska samhället. Vissa av medlemmarna beskriver en mångbottnad osäkerhet och rädsla inför det svenska samhället. Detta menar respondenten framkallas av en kunskapslucka kring vad som är ett accepterat uttryck för turkisk identitet i Sverige. Efter regeringsskiftet 2022 beskriver respondenten att det blev svårare att bedriva verksamheten och att medlemmarnas tilltro till Sverige förändrades:

"Man känner återigen att 'dom är emot oss' (...) Hur ska vi känna här? Vad ska hända med oss? Kan det påverka mig? Kan det påverka mitt medborgarskap? (...) Jag hör ofta att 'Nej, de accepterar inte oss!'"

Respondenten redogör för att många svårigheter uppstår ur en brist på kommunikation. Det handlar delvis om en rädsla för vad som skulle kunna hända om man skriver på medlemslistor och lämnar ut sitt personnummer.

Generellt vittnar respondenten om en oro bland enskilda medlemmar över att den turkiska identiteten ska glömmas bort om man anammar den svenska. En oro som särskilt riktas mot döttrar:

"Jag har hört många gånger om ett stort problem med barnen, särskilt med flickor [...] Till exempel om en flicka vill flytta ut utan att gifta sig - det är lite oacceptabelt. De (föräldrarna) har stor rädsla inför detta"

Här finns bland enskilda medlemmar tydliga konflikter mellan identiteternas syn på könsroller. Vidare beskriver respondenten att det är svårt att veta hur man ska "bli" svensk:

"Det kan kännas ouppnåeligt att bli svensk för man betraktas aldrig som det oavsett hur mycket man än anstränger sig. [...] Räcker det med att fira midsommar och äta jordgubbar? Eller är man helt integrerad om man inte har något problem med samhället, följer alla regler, deltar, men däremot inte kan prata svenska? Det finns ingen tydlig gräns"

I ljuset av detta framhåller Turkiska kulturföreningen att det måste vara okej att inte bli "fullkomligt svensk". För att förklara detta beskriver respondenten hur en sak som intuitiv förståelse för svenska ord och fenomen utgör en ouppnåelig aspekt för många medlemmar. Men det är inget som behöver vara negativt menar respondenten. Så länge man deltar i det svenska samhället, röstar och har en medvetenhet bör man anses som en godtagen medborgare. Språkliga och kulturella influenser till följd av hybrida identiteter och minoritetsgrupper menar respondenten bör ses som något som berikar det svenska samhället.

När **Alternativ för Sverige** talar om förenlighet mellan identiteter tillägnas ett stort fokus på att vara tolerant, men på frågan om det är möjligt att vara både svensk och muslim svarar respondenten att "det tror jag inte man kan". Man kan leva sida vid sida men inte vara "både och". Vidare beskrivs en önskad förändring av den svenska identiteten:

"En hög grad av invandring byter ut svenskar och nya värderingar påverkar vårt sätt att tänka. Det påverkar vårt sätt att vara svensk. Det behöver inte vara negativt men det är sällan positiva förändringar"

AFS utmärker sig i sitt extrema skillnadstänkande där de reproducerar rasistiska föreställningar om primitivitet och folkutbyte:

"Vi byter ut den svenska befolkningen med rask takt. Jag har tre barn och fyra barnbarn. Men mina (irakiska) grannar har fler barn. Muslimerna har inga preventivmedel. Kan man få barn så får man hur många som helst. Och det gör att man blir väldigt många människor. Så där är en grundskillnad."

Den **afghanska kulturföreningen** beskriver att föreningen under 80-talet arbetade medvetet integrationsfrämjande. Idag menar respondenten att syftet med sitt integrationsmål redan är uppnått genom att peka på andra generationens etablering på arbetsmarknaden:

"Den generationen jag växte upp med består av över 150 ungdomar och barn som idag är vuxna. Varenda en, förutom två som jag såg på listan, har blivit akademiskt utbildade och jobbar med bra jobb idag"

Idag spelar föreningen kort och umgås med vänner i föreningslokalen i Kroksbäck. Trots en uppenbart assimilerad tillvaro beskriver respondenten svårigheter med att från andra bli betraktad som svensk:

"Om jag säger svensk, så kommer ni säga, men var kommer du egentligen ifrån? Den frågan får man hela tiden"

Vidare beskriver respondenten en uppenbart misstänkliggörande retorik gentemot invandrare i samhället och tar en reklamplansch för sommaraktiviteter föreställande somaliska barn med citatet "det här är brottsförebyggande arbete" som exempel. Respondenten menar att man pekar på gruppen som full av potentiella brottslingar och framhåller "Hade det varit en vanlig scoutaktivitet så hade man inte skrivit så".

5 Analys

Vi ämnar i denna del applicera det teoretiska ramverket på vårt material. Detta genom att behandla teorins identitetsstrategier som ett analytiskt sorteringsverktyg. Föreningarnas reproduktioner av och möten med strategier är sällan fullständigt enhetliga och vi kommer därmed att argumentera, tolka och resonera kring olika element av de tre strategierna bland respondenternas identitetsuttryck.

5.1 Engagement

Övergripande finns mycket lite som talar för att de två religiösa samfund som undersökts tillämpar någon annan strategi än engagement. Båda församlingarna arbetar med en omfattande samverkan och dialog med externa aktörer och utgör på så vis en röst åt religiösa minoriteter. Dessutom omfamnar båda församlingarna en stor diversifikation och hybriditet inom de respektive medlemsgrupperna, både när det kommer till religiösa tolkningar och olika nationella tillhörigheter. Samma uttryck för engagement återfinns hos TKF och AKF, om än på något olika grunder. TKF kan resoneras ge en röst till grupper som tidigare ägnat sig åt isolering och passivitet genom att etablera ett tryggt sammanhang utanför hemmet. Att stärka turkiska kvinnor i sitt självförtroende, i det svenska språket och öka en lokalkännedom möjliggör ett deltagande i den svenska samhällsdebatten. På detta sätt kan man bryta det mönster kring misstänksamhet, rädsla och myndighetsförakt som etablerats hos vissa av medlemmarna. AKF, å andra sidan, är i högre grad en sluten och mindre diversifierad organisation. Däremot arbetar de likt TKF och Islamic center integrationsfrämjande genom att utveckla demokratiska färdigheter via föreningsliv och skapa nya hybrida identiteter. Detta visar på hur verksamheten i sin helhet präglas av identitetsstrategin engagement.

Generellt finns alltså en grundläggande likhet mellan respondenterna i deras verksamhet när det kommer till att betona samverkan, samhällsengagemang och tolerans. Detta skulle kunna jämföras med de grundläggande gemensamma värden som beskrivs som en förutsättning för att engagement ska kunna vara en fungerande identitetsstrategi.

Mer subtila tecken på engagement som identitetsstrategi kan vara en mindre aktiv betoning på sin identitet. Exempel på detta är de judiska individer som väljer att fira jul med sin svensk-judiska familj trots att högtiden inte har en förankring i den egna tron och traditionen. I detta exempel verkar gruppen kunna vila i en trygghet kring att både den säregna och den svenska identiteten kan hybridiseras utan att det innebär ett hot mot identiteten eller gruppens existens. Vidare illustreras detta fenomen genom hur AKF numera spelar kort istället för att hålla i valmöten. Frågan om integration mellan den afghanska och svenska identiteten är i detta fallet inte lika aktuell då inga särskilda "åtgärder" efterfrågas längre.

5.2 Essentialism

Att de flesta organisationer generellt kan påstås utöva engagement behöver inte innebära att det inte finns spår av alternativa identitetsstrategier bland föreningens medlemmar. Detta är fallet inte minst med TKF, där föreningen bemöter medlemmar i deras oro kring att deras barn ska "försvenskas" och förlora sitt religiösa eller nationella arv. En essentialistisk identitetsstrategi utmärker sig bland annat av hur kvinnans position och status utgör en symbol för kulturen. De konflikter som uppstår visar på en skarp konfliktlinje mellan två identitetstillhörigheter där en exklusiv identitet begränsar den andra. Att sätta kvinnors position som en symbolisk markör för identitet återfinns även i Sverigedemokraternas resonemang. Här kontrasteras hur kvinnor behandlas i svensk kultur kontra i "utländsk" hederskultur. På samma sätt som döttrarnas status för turkiska mödrarna utgör en symbol för identiteten anammas den frigjorda och moderna kvinnan som en symbol för svenskhet. I skuggan hamnar kvinnans egna valmöjlighet att existera i en hybrid form - en fri kvinna i slöja. Samtidigt bör framhållas att kvinnans position för Sverigedemokraterna också kan tolkas som en del av de grundläggande värderingar runt jämlikhet och mänskliga rättigheter, något som lika gärna skulle kunna förknippas med en gemensam samhällelig värderingsgrund inom engagement.

Alternativ för Sverige kan sägas vara den organisation som i högst grad ger uttryck för en essentialistisk identitetsstrategi. Att framhålla att det finns exklusiva element av svenskhet såsom etnicitet är att dra en mycket skarp linje runt en nationell identitet och gör svenskhet till något omöjligt att tillskriva sig. Vidare så återfinns den essentialistiska synen på identitet i hur AFS ser kategorier som muslim och irakier som oförenliga med svenskhet. Det som kännetecknar AFS essentialistiska syn är alltså ett systematiskt åtskiljande och kontrasterande mellan svensk identitet och andra identitetstillhörigheter. Det systematiska skillnadstänkandet karaktäriserar även Sverigedemokraternas syn på svensk identitet. Denna påpekade olikhet är för Sverigedemokraterna både vad som skapar hotet mot de svenska värderingarna och vad som rättfärdigar en skarpare assimilering och en mer restriktiv invandringspolitik. Detta skillnadstänkande kan ställas i kontrast till hur Islamic center betonar likheterna mellan Sveriges och Islams demokratiska värderingar.

Både inom Sverigedemokraterna och Alternativ för Sverige återfinns en viss nostalgi och en betoning på arvet och den svenska historien. När Sverigedemokraterna pratar om den bortglömda folkdräkten konstrueras en bild av att det som *är* och *alltid har varit* Sverige idag håller på att gå förlorat i någon mån. Alternativ för Sverige har en betydligt mer uttalad bild av att det svenska håller på att "bytas ut" av andra kulturer och nationaliteter. Båda dessa narrativ kan tillskrivas en essentialistisk tendens att betrakta svensk identitet hotad och i behov av att förvaras mot externa influenser. Denna tolkning motiveras även med Sverigedemokraternas syn på tvångsåtgärder och förbud när det kommer till att bevara det kulturella arvet.

5.3 Retreatism

Såsom tidigare nämnts så är retreatism en strukturellt förbisedd identitetsstrategi på grund av undersökningens fokus på organisationer. Däremot har vi kunnat identifiera tendenser av retreatism i samtal med företrädare från föreningarna. Både Judiska församlingen och AFK anammar en mer eller mindre medveten strategi som går ut på att inte ta alltför mycket plats i det offentliga rummet. Att hålla sig på sin kant och anstränga sig för att inte väcka uppmärksamhet kan här tolkas som att föreningarna använder sig av "retreatiska" element.

Intressant nog så är det även dessa två organisationer som ser sig själva som allra mest assimilerade till det svenska samhället. Detta väcker frågan huruvida föreningarnas "lågmäldhet" snarare grundar sig i avsaknad av behovet att manifesteras utåt. Detta då man eventuellt inte upplever ett påtagligt ifrågasättande riktad mot den hybrida identitetstillhörigheten. Detta skulle i sådana fall enligt vår tolkning klassificeras som en lågintensiv engagement där identiteten spelar en lika avgörande roll. Detta belyser hur teorins identitetsstrategier kan vara svåra att särskilja från varandra.

Vad beträffar den Judiska församlingen skulle man kunna tolka retreatism som en respons på den antisemitism man i decennier behövt hantera. Församlingen beskriver hur medlemmar tenderar påverkas av antisemitismen mot ett trygghetssökande, slutet och traditionellt judiskt sammanhang. Judiska församlingen talar om den långa vanan av en minoritetsposition och att man som grupp lever med "kampen mellan partikularitet och assimilation". Här kan retreatism tolkas som en strategi för att få bevara sin partikularitet - att dra sig undan för att inte väcka anstöt eller förföljas. Denna tolkning stämmer väl överens med Kinnvall och Nesbitt-Larking beskrivning av strategins syfte.

Att Turkiska kulturföreningen möter motvilja mot utelämnandet av personuppgifter till medlemsregister kan ses som ett uttryck för retreatism. Det beskrivs här, i enlighet med teorin, hur invandrarfientlig diskurs kan förstärka känslan av otrygghet. Detta exemplifieras genom föreningens uppfattning om en ökad uppgivenhet och rädsla efter regeringsskiftet 2022. Risken är att isolering, misskommunikation och rädsla utvecklas till en essentialistisk uppfattning av en existentiellt hotad identitet och att man i högre grad värjer sig mot förväntningar på assimilation och anpassning. I dessa fall kan identitetsskapande organisationer såsom turkiska kulturföreningen och Islamic center potentiellt vara konstruktiva integrationsverktyg där den upplevt hotade identiteten ges ett tryggt utrymme och där man kan få hjälp att bemöta kulturella skillnader.

5.4 Identitetsstrategiers påverkan på förenlighet

Frågan blir till slut vad identitetsstrategier innebär för möjligheterna att förena olika identitetstillhörigheter. Går en essentialistisk syn med skarpa gränser mellan identiteter nödvändigtvis att betrakta som något problematiskt för respondenterna med flera och/eller hybrida identitetstillhörigheter? Sverigedemokraternas modell kring ett upplyftande av medborgarskapet kan tolkas få ett visst gehör från respondenter med parallella identitetstillhörigheter. Det handlar främst om den upplevda diskrepansen som finns mellan

att inneha ett medborgarskap och att *vara* "svensk". Det beskrivs som svårt att veta vad svenskhet *egentligen innebär*. Vad handlar det om egentligen? Att fira midsommar? Att stå i den berömda kön? Eller att ha ett bra jobb och betala skatt? Samtidigt, om medborgarskapet skulle vara mer "kvalificerat" skulle det då även innebära att man blev betraktad som *mer svensk?*

Det framkommer i materialet hur fenomenet att *vara svensk* består både av att bli betraktad som svensk och att vilja betrakta sig själv som svensk. Sverigedemokraternas betoning på att *vilja* vara svensk bortser här från det avgörande elementet av hur man betraktas av sin omgivning. AKF beskriver bland annat det ifrågasättande som förekommer när man introducerar sig som svensk: "men vart kommer du från *egentligen?*". Att bli välkomnad in till den svenska nationella identiteten verkar inte så lätt som att "ha rätt intentioner" (SD) utan upplevs av respondenter påverkas av visuell och beteendemässig sortering av "svenskhet" vilken för somliga får det att kännas "ouppnåeligt" att bli svensk. Samtidigt lyfter Islamic center upp den ofrivilliga migrationen som ytterligare en nyans i dagens integrationsdrama. Bland dessa grupper som kommit till Sverige inte för att man *vill* utan för att man *måste* saknas i många fall motivationen att etablera sig i det nya landet.

En liknande dynamik kan observeras mellan synen på segregation och parallellsamhällen. SD betonar främst de värderingsrelaterade olikheterna som en förklaring till varför grupper med olika identitetstillhörigheter lever åtskilda och inte "vill" bli svenska. Islamic center vänder sig snarare åt politiska och strukturella förklaringsfaktorer bakom parallellsamhällen såsom bostadssegregering och undermålig språkundervisning för nyanlända.

Vi resonerar avslutningsvis kring hur olika identitetsstrategier kan sägas återspegla olika syner på assimilation kontra integration. Sverigedemokraterna och Alternativ för Sverige är mer dominanta i deras uppfattning om behovet av assimilering och anpassning. Att betona assimilering är inte samma sak som att mena att svenskhet är statiskt, men det är att peka på behovet av enhetlighet inom, och lojalitet till, nationen - man ska vilja vara svensk och anpassa sig till det svenska i första hand. Enligt vår analys resonerar detta med en mer essentialistisk identitetsstrategi då man framställer ett hot mot den svenska identiteten i form av influenser från andra identiteter. En essentialistisk syn på identitet bör dock ses som ett spektrum. SD framhäver att samtidigt som den svenska identiteten bör skyddas så är det möjligt att kombinera denna med andra kulturyttringar - så länge dessa inte utgör en alltför stor "olikhet". Alltså tonas behovet av total assimilering ned enligt vår tolkning. Detta tar udden av den exklusivitet som annars genomsyrar en essentialistisk identitet.

Det ovan beskrivna synsättet skiljer sig dock från en uppfattning där man betonar integration före assimilering. Här är det viktiga inte att anpassning sker i en specifik riktning (från utländsk till svensk) utan att det skapas en samhörighet mellan samhällets minoriteter och majoritetssamhället. Denna retorik återfinns i Islamic centers syn på hur både muslimer och samhället bör anpassas, influeras och växa ihop över tid. Graden av tolerans och anpassning i majoritetssamhället behandlas även av Turkiska kulturföreningen som framhåller hur integration i första hand handlar om att delta i och bidra till samhället. Att rösta i valen,

uttrycka sin åsikt och känna en närvaro i samhället snarare än att omvandlas till "svensk". Det finns i distinktionen mellan assimilation och integration en skillnad mellan hur "svensk" man behöver bli för att man ska betraktas som "svensk". Dessutom framhålls av TKF, AKF och Islamic center hur Sverige berikas snarare än befläckas av de olikheter som finns i ett multikulturellt Sverige.

6 Slutsats

I denna studie har vi utforskat hur identitetsskapande organisationer i Malmö använder sig av olika identitetsstrategier och vilka konsekvenser detta får för deras syn på förenlighet med andra identiteter. Genom att tillämpa det teoretiska ramverket på intervjumaterialet har vi kommit fram till att dessa är våra huvudsakliga slutsatser:

1) Demokratiska ideal genomsyrar identitetsskapande

Studien indikerar på ett likasinnat förhållande till demokratiska värderingar som frihet, tolerans och jämlikhet bland respondenterna. Detta kan härledas till hur dessa ideal manifesteras enbart genom gruppernas deltagande i samhällsdebatten, det svenska föreningslivet och civilsamhället. Detta menar vi bör ses som den dominerande effekten av identitetsskapande organisationer vilken spelar ut risker av isolering och radikalisering. Dessa organisationers identitetsskapande ser vi snarare främja än förebygga förenlighet de emellan.

2) Assimilering och Integration - ett uttryck för essentialism och engagement

Beroende på hur organisationen betonar assimilering framför integration tenderar organisationen också att präglas mer av essentialism än engagement. Detta upplevda samband bör enligt oss ses som ett spektrum mellan värden som anpassning och olikhet och bevarande eller berikande. På denna "skala" blir AFS och SD de organisationer som i någon mån reproducerar en essentialistisk identitetsstrategi. Inte minst när man betonar vikten av att *vilja* bli assimilerad och därmed kan sägas "höja tröskeln" för vad det ska innebära att bli betraktad som svensk. Vart man ställer sig i dessa frågor menar vi har en inverkan på vad man överhuvudtaget *menar* med förenlighet. I begreppet förenlighet lägger en essentialistisk identitetsstrategi en tydligare betoning på likhet.

3) Teorins applicerbarhet - organisationsnivå

Vad gäller teorins användbarhet även på organisationsnivå menar vi att det framkommit både positiva och negativa element. Inom organisationerna ryms ibland motstridande uttryck som går att härleda till flera olika identitetsstrategier. Detta gör att kategoriseringarna inte är uteslutande, något som i vår mening minskar teorins användbarhet och betydelse. På ett bredare urval uppstår även svårigheter att urskilja de olika strategierna från varandra och det

skapas ett utrymme för godtyckliga tolkningar. Samtidigt så uppfattar vi att det i alla olika identitetsskapande organisationer återfinns tydliga uttryck för teorins kategorier. För att bättre kunna utvärdera och utveckla teorin menar vi att det skulle vara värdefullt att jämföra strategier på föreningsnivå även *inom* identitetstillhörigheter och inte endast *mellan*.

Referenslista

Trycka källor:

Ahmadi Lewin, F. (2001) 'Identity Crisis and Integration: The Divergent Attitudes of Iranian Immigrant Men and Women towards Integration into Swedish Society', *International Migration*, s.121-146

Bangstad, S. (2018) 'The New Nationalism and its Relationship to Islam', i Fossum, J.E., Kastoryano, R. and Siim, B. *Diversity and Contestations over Nationalism in Europe and Canada*. 1a uppl. Palgrave Studies in European Political Sociology. London: Palgrave Macmillan, s. 249-269.

Eliassi, B. (2010). *The politics of belonging among young people with Kurdish backgrounds in Sweden*. Mid Sweden University.

Eliassi, B. (2013) *Contesting Kurdish Identities in Sweden: Quest for Belonging among Middle Eastern Youth*. 1a uppl. New York: Palgrave Macmillan.

Esaiasson, Peter, Mikael Giljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns & Lena Wängnerud (2017). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Uppl. 5. Stockholm: Norstedts Juridik.

Fossum, J.E, Kastoryano, R. and Siim, B. (2018). 'Introduction: negotiating territoriality and nationalism' i *Diversity and Contestations over Nationalism in Europe and Canada*. 1a uppl. Palgrave Studies in European Political Sociology. London: Palgrave Macmillan.

Kastoryano, R. (2018) 'Transnational Politics of Integration and an "Imagined Global Diaspora"', i Fossum, J.E., Kastoryano, R. and Siim, B. (eds) *Diversity and Contestations over Nationalism in Europe and Canada*. 1a uppl.. Palgrave Studies in European Political Sociology. London: Palgrave Macmillan, s. 39-59

Kinnvall, C. & Nesbitt-Larking, P. (2011). *The Political Psychology of Globalization: Muslims in the West*. Oxford University Press.

Tidöavtalet. (2022). *Tidöavtalet 2022 – Överenskommelse för Sverige*. Tillgänglig på: [webbadress] (Hämtad:16)

Elektroniska källor:

Nationalencyklopedin. (2024). Assimilation. [online] Tillgänglig på:
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/assimilation> (Hämtad 17 maj 2024).

Nationalencyklopedin. (2024). Integration. [online] Tillgänglig på:
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/integration> (Hämtad 17 maj 2024).

Vetenskapsrådet (2017). God forskningssed.
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>
(Hämtad: 19 maj 2024)

Expo (2024) Alternativ för Sverige (AFS). Tillgänglig på:
<https://expo.se/lar-dig-mer/wiki/alternativ-for-sverige-afs/> (Hämtad: 23 maj 2024)

Tidöavtalet. (2022). Tidöavtalet 2022 – Överenskommelse för Sverige. Tillgänglig på:
[<https://www.liberalerna.se/wp-content/uploads/tidoavtalet-overenskommelse-for-sverige-slutlig.pdf>] (Hämtad: 19 maj 2024)

Bilagor:

Intervjuguide (1) är avsedd de grupper med en tydlig betoning av och koppling till den svenska identiteten. I intervjuguide (2) är frågorna anpassade efter de grupper som hade en tydlig koppling också till en annan identitet/grupptillhörighet än den svenska identiteten.

Intervjuguide 1

Inledning:

- Berätta om [XX] verksamhet och engagemang.

Tema 1: Uppfattning och praktik av egen identitet

- Berätta om [XX] syn på svensk identitet?
  - Även om det är svårt, försök beskriva vad det är som ligger i begreppet svenskhet. Anser ni att det finns en kärna i svenskhet? (*vad, varför*)
  - Är svensk identitet något som praktiseras? (*Hur, bör man*)
  - Skiljer sig det du ovan beskrivit från andra identiteter eller grupptillhörigheter som finns inom Sverige, exempelvis om man är muslim, jude eller kurd, och hur i sådanafall?
  - Hur, om möjligt, kan man förena eller kombinera svensk identitet med andra typer av identiteter enligt [XX]?

Tema 2: Hot och förändring

- Skulle du säga att [XX] och dess aktiva generellt upplever att Sverige är under hot och oönskad förändring?
  - Hur tror du generellt att denna uppfattning påverkar medlemmarnas syn på Sverige och Svenskhet?
  - Är den svenska identiteten hotad?
- Upplever [XX] aktiva att de blir diskriminerade eller orättvist behandlade på grund av att de tillhör [XX]?
  - Hur tror du att det påverkar aktiva i deras syn på olika identiteter i samhället?
- Borde svenskhet vara öppet för att förändras och ta inspiration från andra kulturer?

Teman 3: Integration och förenlighet

- Hur ser ser [XX] på det svenska medborgarskapet?
  - Finns en skillnad mellan att vara svensk på pappret och att vara svensk?
  - Är man tillräckligt svensk om man har ett svenskt medborgarskap?
- Hur tror [XX] att svensk integrationspolitik har påverkat den svenska identiteten på lång sikt?
- Kan du komma på något exempel på ett sammanhang där [gruppens identitet] *inte* är förenliga med svensk identitet?

- Kan du komma på något exempel på ett sammanhang där [gruppens identitet] är förenlig med svensk identitet?

Intervjuguide 2

Inledning:

- Berätta om [XX] verksamhet och engagemang.

Tema 1: Uppfattning och praktik av egen identitet

- Vilken funktion tror du [XX] fyller för dess medlemmar?
  - Vilken funktion tror du att [XX] fyller för samhället i stort?
- Vad är [XX] syfte och mål med sin verksamhet?
- Skulle du säga att aktiva i [XX] delar en enhetlig [gruppens identitet]?

Tema 2: Hot och förändring

- Hur är det att säga att man är [gruppens identitet] i Sverige?
- Hur skulle du beskriva att [XX] aktiviteter behandlas av icke-medlemmar?
  - Har [XX] behövt utstå diskriminering?
  - Om ja, från vilka och hur?
  - Om ja, hur påverkar det synen på [gruppens identitet] och svensk identitet inom föreningen?

Tema 3: Integration och förenlighet

- Hur ser det ut bland [XX] medlemmar - är de flesta svenska medborgare? (*Födda i Sverige, har varit här under lång tid?*)
- Skulle du säga att aktiva inom [XX] har en gemensam syn på vad det innebär att vara svensk?
  - Om ja, vad ingår i denna bild?
  - Om ja, upplever du som företrädare för [XX] att er verksamhet passar in eller inte passar in i den bilden?
  - Hur är det att förena eller kombinera svensk identitet med [gruppens identitet]?
- Utöver eventuell diskriminering från andra röster i samhället, finns det inre konflikter med att ha både [gruppens identitet] och svensk tillhörighet?
- Önskar ni att integrationspolitiken i Sverige såg annorlunda ut?
- Finns det en skillnad mellan att vara svensk på pappret och att vara svensk?
  - Är man tillräckligt svensk om man har ett svenskt medborgarskap?